

**PREZES URZĘDU
OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA WE WROCŁAWIU**

50-413 Wrocław, ul. Walońska 3-5
tel. (0-71) 34 46-587, (0-71) 34-05-920, fax (0-71) 34-05-922
E-mail: wroclaw@uokik.gov.pl

RWR 561 - S - 3/2002/JB

Wrocław, dn. 02.07.2002 r.

Decyzja DL WR 10 /2002

Na podstawie art. 104 kpa i art. 11 ust. 1 w związku z art. 8 ust. 2 pkt 1 i 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 122, poz. 1319), w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, po rozpoznaniu sprawy wszczętej na wniosek Spółdzielni Mieszkaniowej „Podzamcze” z siedzibą w Wałbrzychu przeciwko Wałbrzyskiemu Związkowi Wodociągów i Kanalizacji z siedzibą w Wałbrzychu

nie stwierdza się stosowania praktyki ograniczającej konkurencję, polegającej na :

nadużywaniu przez ww. Związek pozycji dominującej na lokalnym rynku dostaw wody i odprowadzania ścieków w Wałbrzychu, w zakresie narzucania cen nadmiernie wygórowanych w wysokości 3,10 zł/m³ (netto) za dostawę wody dla gospodarstw domowych i 2,00 zł/m³ (netto) za odprowadzanie ścieków z gospodarstw domowych.

UZASADNIENIE

I. Do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura we Wrocławiu wpłynął w dniu 11.04.2002 r. wniosek Spółdzielni Mieszkaniowej „Podzamcze” w Wałbrzychu, zwanej dalej Spółdzielnią, o wszczęcie postępowania antymonopolowego przeciwko Wałbrzyskiemu Związkowi Wodociągów i Kanalizacji w Wałbrzychu, zwanemu dalej WZWIK i Wałbrzyskiemu Zakładowi Wodociągów i Kanalizacji w Likwidacji w Wałbrzychu oraz o wydanie decyzji powodującej zaprzestanie stosowania przez ww. podmioty praktyk ograniczających konkurencję polegających na :

- zawieraniu porozumień, których skutkiem jest wyeliminowanie konkurencji na rynku lokalnym poprzez ustalanie cen wody i innych warunków zakupu i sprzedaży wody,
- nadużywanie pozycji dominującej na rynku lokalnym poprzez narzucanie nieuczciwych i nadmiernie wygórowanych cen, przynoszących przedsiębiorcom nieuzasadnione korzyści.

1.1. Uzasadniając wniosek Spółdzielnia twierdziła, iż WZWIK na lokalnym rynku dostawy wody i odprowadzania ścieków na terenie miasta Wałbrzycha posiada pozycję dominującą,

bowiem jego udział w rynku zdecydowanie przekracza 40%. W ocenie Wnioskodawcy WZWiK stanowi porozumienie gmin będących jego członkami, w wyniku którego doszło do naruszenia w sposób istotny konkurencji na rynku wałbrzyskim, albowiem związek ten w sposób bezpośredni ustala ceny i inne warunki dostawy wody i odbioru ścieków na rynku lokalnym, powodując nadmierne obciążenie mieszkańców miasta Wałbrzycha z tytułu dostaw wody, przynoszące WZWiK nieuzasadnione korzyści. Wnioskodawcę łączy z WZWiK - reprezentowanym przez Wałbrzyski Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Likwidacji - umowa z dnia 23 czerwca 2000 r. na dostawę wody i odbiór ścieków. Na podstawie powyższej umowy Wnioskodawca regulował opłaty za dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków, zgodnie ze stawkami cen uzgodnionymi przy zawieraniu umowy. Od dnia 1 stycznia 2001 r. WZWiK podwyższył ceny za wodę i odprowadzanie ścieków. Dnia 10 lipca 2001 r. WZWiK podjął kolejną uchwałę w sprawie podwyżki cen za dostarczaną wodę i odbieranie ścieków, ustalając, iż od dnia 1 września 2001 r. cena za dostawę wody wzrosła do stawki 2,35 zł/m³. Uchwałą z dnia 29 listopada 2001 r. WZWiK podwyższył cenę za wodę do kwoty 3,10 zł/m³ co spowodowało, iż w przeciągu roku 2001 ceny za wodę wzrastały trzy razy, w stopniu znacznie przewyższającym inflację. Zdaniem Wnioskodawcy WZWiK nadużywa zatem pozycji dominującej poprzez uchwalanie nadmiernie wygórowanych cen za dostawę wody i odprowadzanie ścieków dla grupy odbiorców - gospodarstwa domowe, osiągając przy tym nieuzasadnione korzyści kosztem mieszkańców zasobów mieszkalnych Wnioskodawcy.

1.2. W związku z powyższym Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zwany dalej Prezesem UOKiK, kierując się interesem publicznym, pismem z dnia 16 kwietnia 2002 r. wszczął postępowanie antymonopolowe przeciwko WZWiK, w sprawie uznania za ograniczającą konkurencję i nakazania zaniechania przez ten podmiot praktyki polegającej na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku dostaw wody i odprowadzania ścieków w Wałbrzychu, w wyniku narzucania Wnioskodawcy cen nadmiernie wygórowanych w wysokości 3,10 zł/m³ (netto) za dostawę wody dla gospodarstw domowych i 2,00 zł/m³ (netto) za odprowadzanie ścieków z gospodarstw domowych, co mogło stanowić naruszenie art. 8 ust. 2 pkt 1 i 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów zwanej dalej ustawą antymonopolową.

1.3. W odpowiedzi na postawiony zarzut WZWiK, pismem z dnia 26 kwietnia 2001 r. stwierdził, że zarzut stosowania cen nadmiernie wygórowanych za dostawy wody i odprowadzanie ścieków dla gospodarstw domowych jest bezpodstawny. Uczestnik podniósł, iż w trakcie roku 2001 ceny wody i ścieków zostały zmienione nie trzy razy, jak sugeruje Spółdzielnia, a dwa razy :

- od dnia 1 stycznia 2001 r. (uchwałą Zgromadzenia WZWiK nr 2/XXI/2000 z 9 listopada 2000 r.),
- od dnia 1 września 2001 r. (uchwałą Zgromadzenia WZWiK nr 3/XXVII/2001 z 10 lipca 2001 r).

Nowe ceny wprowadzone uchwałą Zgromadzenia WZWiK nr 5/XXIX/2001 z 29 listopada 2001 r.) obowiązują od dnia 1 stycznia 2002 r., czyli nie jest to kolejna (trzecia) podwyżka w roku 2001 a pierwsza w roku 2002.

Uczestnik zaakcentował także, iż aby nadmiernie nie obciążać swoich odbiorców jednorazowym znacznym wzrostem opłat w roku 2001, WZWiK podjął decyzję o dwustopniowym wprowadzeniu zmiany cen w roku 2001 : od dnia 1 stycznia 2001 r. i od dnia 1 czerwca 2001 r., co zostało szczegółowo przedstawione w Uchwale Budżetowej na rok 2001. Ze względu na dobro odbiorców zmianę ceny nie wprowadzono zgodnie z planem od

dnia 1 czerwca 2001 r., a dopiero od dnia 1 września 2001 r. Ponadto wprowadzone ceny były niższe od zaplanowanych. Jednocześnie, WZWiK nie stoi na stanowisku że dowolnie może sobie kształtować cenę wody i ścieków. Ceny ustalane są - zdaniem Uczestnika - na podstawie faktycznie ponoszonych i uzasadnionych kosztów, ze szczególnym uwzględnieniem interesu odbiorców. WZWiK przyznaje, iż z dniem 1 stycznia 2002 r. ceny wody i ścieków wzrosły znacząco w porównaniu do poprzednich, ale wzrost ten był ekonomicznie uzasadniony. Na drastyczny wzrost opłat wody i ścieków w roku 2002 wpłynęło głównie zwiększenie opłat z tytułu ochrony środowiska i podatku od nieruchomości.

Jednocześnie Uczestnik podkreśla, iż dnia 18 grudnia 2001 r. (już po podjęciu uchwały przez Zgromadzenie WZWiK o zmianie ceny od dnia 1 stycznia 2002 r.) zostało podpisane rozporządzenie Rady Ministrów zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska (Dz.U. Nr 151, poz. 1703) które wprowadziło od dnia 1 stycznia 2002 r. nowe stawki opłat z tytułu ochrony środowiska. Wobec powyższego WZWiK z dniem 1 marca 2002 r. - na podstawie uchwały Zgromadzenia WZWiK nr 1/XXX/2002 z dnia 29 stycznia 2002 r. - wprowadził nowe (niższe) stawki opłat za wodę.

II. Przeprowadzone przez organ antymonopolowy postępowanie dowodowe pozwoliło na ustalenie następującego stanu faktycznego :

2.1. Uczestnik : Wałbrzyski Związek Wodociągów i Kanalizacji (WZWiK) został utworzony w 1991 r. na podstawie uchwał Rad Gmin :

- Boguszów Gorce,
- Czarny Bór,
- Głuszycza,
- Jedlina Zdrój,
- Marciszów,
- Mieroszów,
- Stare Bogaczowice,
- Szczawno Zdrój,
- Świebodzice,
- Walim,
- Wałbrzych.

Podstawą prawną działalności związków międzygminnych (WZWiK) jest ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (j.t. Dz. U. z 1996 r. Nr 13, poz. 74 ze zm.). Art. 64 ust. 1 powyższej ustawy określa, iż w celu wspólnego wykonywania zadań publicznych gminy mogą tworzyć związki międzygminne. Prawa i obowiązki gmin uczestniczących w związku międzygminnym, związane z wykonywaniem zadań przekazanych związkowi, przechodzą na związek z dniem ogłoszenia statutu związku (art. 64 ust. 3 ww. ustawy).

WZWiK posiada - zgodnie z art. 65 ust. 2 ww. ustawy - osobowość prawną, którą nabył z dniem wpisu do rejestru związków międzygminnych pod nr 15 - prowadzonym przez Prezesa Rady Ministrów, tj. 24.06.1991 r. Przy wykonywaniu przypisanych mu zadań Uczestnik działa w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność. Powyższe Gminy powierzyły utworzonemu przez nie związkowi międzygminnemu (WZWiK), całość zadań z zakresu wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków

komunalnych określonych w art. 7 ust. 1 pkt 3 ww. ustawy o samorządzie gminnym. Do zadań WZWiK należy m.in. :

- bieżące i stałe dostarczanie wody dla jej odbiorców,
- odbiór ścieków od odbiorców wody oraz ich usuwanie i oczyszczanie,
- utrzymanie i eksploatacja pozostającej w dyspozycji Związku sieci wodociągowo - kanalizacyjnej i innych urządzeń służących zaopatrzeniu w wodę oraz usuwaniu i oczyszczaniu ścieków.

Organami Związku są : Zgromadzenie Związku oraz Zarząd Związku. Zgromadzenie tworzą przewodniczący Zarządów Gmin będących członkami Związku oraz sześciu dodatkowych przedstawicieli miasta Wałbrzycha i jeden dodatkowy przedstawiciel Gminy Marciszów. W zakresie zadań zleconych, Zgromadzenie wykonuje kompetencje przysługujące radzie gminy.

Mając powyższe na uwadze Urząd stwierdza, iż WZWiK - działając na podstawie ww. przepisów ustawy o samorządzie gminnym - jest samodzielnym podmiotem mającym osobowość prawną. Nie stanowi więc on porozumienia w rozumieniu art. 4 pkt 4 ustawy antymonopolowej.

(Dowód : k. 121-135, 140).

2.2. Do realizacji swoich zadań statutowych WZWiK powołał z dniem 1 lipca 1997 r. (uchwała Zgromadzenia WZWiK nr 2/XIV/97 z dnia 3 czerwca 1997 r.) jednostkę organizacyjną w postaci zakładu budżetowego o nazwie Wałbrzyski Zakład Wodociągów i Kanalizacji, który zajmuje się m.in. :

- zapewnieniem ciągłości dostaw wody systemem wodociągowym,
- odbiorem i oczyszczaniem ścieków,
- kontrolą laboratoryjną i badaniem wody i ścieków.

Ponadto wykonuje prace remontowe, konserwacyjne i inwestycyjne związane z siecią i urządzeniami wodno - kanalizacyjnymi.

(Dowód : k. 141-164, 187-188).

2.3. Strony postępowania wiąże zawarta w dniu 23 czerwca 2000 r. umowa na dostawę wody i odbiór ścieków. Umowa została zawarta pomiędzy WZWiK, w imieniu którego działa Wałbrzyski Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Wałbrzychu. § 11 ust. 1 powyższej umowy stanowi, iż o zmianie przez uprawniony do tego organ wysokości opłaty za wodę i ścieki Wałbrzyski Zakład Wodociągów i Kanalizacji powiadomi zainteresowanych pisemnie z 1 miesięcznym wyprzedzeniem, informując o ich wysokości i terminie obowiązywania. Natomiast z § 11 ust. 2 wynika, że zmiana wysokości opłat za wodę i ścieki następuje bez wypowiedzenia warunków umowy.

(Dowód : k. 6-10)

2.4. Opłatę za wodę i ścieki ustala Zgromadzenie WZWiK w oparciu o §10 pkt 8 Statutu.

(Dowód : k. 125).

2.5. Stawki opłat - wraz z ich kalkulacją - za świadczone przez Uczestnika usługi w latach 2001 - 2002 wynosiły :

Kalkulacja ceny 1 m³ wody dla wszystkich grup odbiorców w 2001 r.

tabela nr 1

Koszty faktycznie poniesione	WODA 2001 (ogółem)
Koszty stałe :	18 961 778
Płace bezpośrednie + narzuty	3 794 239
Remonty	6 428 844
Pozostałe koszty	4 631 369
Koszty wydziałowe	1 702 814
Koszty ogólnozakładowe	2 404 512
Koszty zmienne :	4 294 405
Opłata za gosp. korzystanie ze środowiska	510 383
Energia	3 475 865
Materiały	308 157
Razem koszty eksploatacji	23 256 183
Sprzedaż ogółem (m ³)	8 898 812
Jednostkowy koszt wody (bez amortyzacji)	2,61

Źródło danych w tabeli : t. II k. 276

Gospodarstwa domowe :	cena stosowana (w zł.)	waga	cena średnia
od stycznia do sierpnia 2001 :	2,20	0,67	1,47
od września do grudnia 2001:	2,35	0,33	0,78
			2,25

Przemysł i pozostali odbiorcy: cena stosowana (w zł.)

od stycznia do grudnia 2001 : **2,80**

Jednostkowy koszt kalkulacyjny:	2,61
Amortyzacja:	0,19
RAZEM:	2,80

Kalkulacja ceny 1 m³ ścieków dla wszystkich grup odbiorców w 2001 r.

tabela nr 2

Koszty faktycznie poniesione	ŚCIEKI 2001 (ogółem)
Koszty stałe :	9 969 144
Płace bezpośrednie + narzuty	3 500 493
Remonty	1 696 962
Pozostałe koszty	2 144 257
Koszty wydziałowe	780 937
Koszty ogólnozakładowe	1 846 495
Koszty zmienne :	1 594 741

Oplata za gosp. korzystanie ze środowiska	382 371
Energia	916 796
Materiały	295 574
Razem koszty eksploatacji	11 563 885
Sprzedaż ogółem (m ³)	8 174 010
Jednostkowy koszt wody (bez amortyzacji)	1,41

Źródło danych w tabeli : t. II k. 277

Gospodarstwa domowe :	cena stosowana (w zł.)	waga	cena średnia
od stycznia do sierpnia 2001 :	1,38	0,67	0,92
od września do grudnia 2001:	1,48	0,33	0,49
			1,41

Przemysł i pozostali odbiorcy :	cena (w zł.)
od stycznia do grudnia 2001 :	3,10

Jednostkowy koszt kalkulacyjny:	1,41
Amortyzacja:	1,09
Zysk:	0,60
RAZEM:	3,10

Kalkulacja ceny 1 m³ wody dla wszystkich grup odbiorców w 2002 r.

tabela nr 3

Kalkulacja	WODA 2002 (Plan)
1. Koszty bezpośrednie produkcji :	21 551 874
Płace + narzuty	3 674 323
Materiały + narzuty	324 900
Energia	3 671 500
Remonty	5 902 689
Pozostałe koszty	7 978 462
2. Koszty pośrednie :	5 220 487
Koszty wydziałowe	2 073 451
Koszty ogólnozakładowe	3 147 036
3. Razem koszty eksploatacji	26 772 361
4. Amortyzacja	1 822 000
5 OGÓŁEM (KOSZTY)	28 594 361
Planowana sprzedaż (w m ³)	8 570 000
Cena 1 m³ (bez amortyzacji i zysku)	3,12

Źródło danych w tabeli : t. II k. 293

Cena dla wszystkich grup odbiorców : **3,10 zł/m³**.

Od 1 marca 2002 r. cenę dla gospodarstw domowych obniżono do **2,97 zł./m³**.

Kalkulacja ceny 1 m³ ścieków dla wszystkich grup odbiorców w 2002 r.

tabela nr 4

Kalkulacja	ŚCIEKI 2002 (Plan)
1. Koszty bezpośrednie produkcji :	11 255 985
Płace + narzuty	2 916 834
Materiały + narzuty	279 357

Energia	1 575 300
Remonty	2 122 363
Pozostałe koszty	4 362 131
2. Koszty pośrednie :	3 104 615
Koszty wydziałowe	1 011 071
Koszty ogólnozakładowe	2 093 544
3. Razem koszty eksploatacji	14 360 600
4. Amortyzacja	1 778 000
5 OGÓŁEM (KOSZTY)	16 138 600
Planowana sprzedaż (w m ³)	8 000 000
Cena 1 m³ (bez amortyzacji i zysku)	1,80

Źródło danych w tabeli : t. II k. 294

Cena 1 m³ ścieków dla gospodarstw domowych w 2002 r. (w zł.) :

- Jednostkowy koszt eksploatacyjny	1,80
- Amortyzacja	0,20
- Marża zysku	0,00
Cena jednostkowa ogółem	2,00

Cena 1 m³ ścieków dla przemysłu i pozostałych odbiorców w 2002 r. (w zł.) :

- Jednostkowy koszt eksploatacyjny	1,80
- Amortyzacja	0,22
- Marża zysku	1,08
Cena jednostkowa ogółem	3,10

(Dowód : t.II k. 276, 277, 289, 293, 294)

2.6. Z powyższych danych (tabela nr 1) wynika, że WZWiK na dostawie wody dla gospodarstw domowych ponosił w 2001 r. stratę sprzedając ją poniżej kosztów wytworzenia (jednostkowy koszt kalkulacyjny 1 m³ - 2,61 zł, średnia roczna cena sprzedaży 2,25 zł.), natomiast grupie - przemysł i pozostali odbiorcy Uczestnik dostarczał wodę po koszcie wytworzenia (2,80 zł/m³), nie doliczając marży zysku. W przypadku ścieków, WZWiK dla gospodarstw domowych stosował w 2001 r. opłaty w wysokości równej kosztowi ich odprowadzenia (bez amortyzacji), nie doliczając zysku.

Od 1 stycznia 2002 r. - pomimo znacznego wzrostu ceny - Uczestnik sprzedawał wodę wszystkim grupom poniżej kosztów wytworzenia (koszt wytworzenia bez amortyzacji 3,12 zł/m³, stosowana cena 3,10 zł/m³). Jednakże strata na sprzedaży wody zmniejszyła się z 0,36 zł./ m³ w 2001 r. do 0,02 zł./m³ w 2002 r. Opłata za ścieki dla gospodarstw domowych w 2002 r. w wysokości 2,00 zł/ m³ również nie zawiera zysku. Do planowanego kosztu jednostkowego - 1,80 zł./m³ (tabela nr 4) doliczono amortyzację - 0,20 zł/m³. Tak więc w latach 2001-2002 WZWiK osiągał zysk jedynie na odprowadzaniu ścieków dla grupy - przemysł i pozostali odbiorcy.

2.7. Wyniki finansowe WZWiK przedstawiają się następująco :

Przychody, koszty, zysk i rentowność na sprzedaży wody i ścieków w latach 1999-2002.

tabela nr 5

[tajemnica przedsiębiorstwa]

Przychody i koszty z działalności podstawowej w 2001 r.

tabela nr 6

[tajemnica przedsiębiorstwa]

Z powyższych zestawień wynika, iż rentowność WZWiK która wynosiła [tajemnica przedsiębiorstwa]. Wskaźniki rentowności innych badanych przedsiębiorstw wodno-kanalizacyjnych z terenu Dolnego Śląska za 2001r. zawierają się w przedziale od 0 do 5,57%. Jednocześnie z tabeli nr 6 wynika, iż na sprzedaży wody Uczestnik poniósł w 2001 r. stratę w wysokości [tajemnica przedsiębiorstwa].

(Dowód : t.II k. 208-253)

2.8. Narzut zysku kalkulacyjnego w stosunku do kosztów własnych w latach 2001 - 2002 dla wody - we wszystkich grupach odbiorców - wynosi 0%. Natomiast w opłatach za ścieki ustalanych dla gospodarstw domowych w ww. okresie również nie zawarto marży zysku, podczas gdy w innych grupach odbiorców uwzględniono zarówno marżę zysku jak i amortyzację.

(Dowód : t. II k. 276, 277, 280, 287, 288, 293, 294).

2.9. W latach 1994 - 2001 na terenie działania WZWiK odnotowuje się ciągły spadek sprzedaży wody i ścieków. Uczestnik planuje, iż w 2002 r. tendencja spadkowa zostanie utrzymana i wystąpi spadek : sprzedaży wody o 3,7% i odprowadzanych ścieków o 2,1%.

(Dowód : t. II k. 83).

2.10. Na wzrost opłat za wodę i ścieki w 2002 r. - oprócz zmniejszenia sprzedaży - wpłynęło zwiększenie opłat ponoszonych przez Uczestnika z tytułu poboru wody i odprowadzania ścieków do środowiska oraz wzrost podatku od nieruchomości.

Odpowiednie dane przedstawia poniższa tabelka (w tys. zł.) :

tabela nr 7

	Treść	2001	2002 (Plan)	dynamika wzrostu 2001/2002
1.	Opłata za pobór wody ze środowiska	515,0	2 211,0	434%

2.	Opłata za odprowadzanie ścieków do środowiska	420,0	1 396,0	332%
3.	Podatek od nieruchomości	2 114,2	3 430,0	162,2%

Źródło danych w tabeli : k. 191

2.11. Dnia 18 grudnia 2001 r. zostało podpisane rozporządzenie Rady Ministrów zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska z dnia 9 października 2001 r. Rozporządzenie zmieniło stawki i współczynniki do wyliczania wielkości opłat za pobór wody ze środowiska - np. zmniejszono stawkę za pobór 1 m³ wody podziemnej z 0,125 zł. do 0,08 zł. (55%) - określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 października 2001 r. w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska (Dz. U. Nr 130, poz. 1453) i spowodowało zmniejszenie planowanych na rok 2002 kosztów z tytułu ochrony środowiska. Wpłynęło to na zmniejszenie jednostkowego kosztu 1 m³ wody dostarczonej przez Uczestnika do wartości 2,97 zł. netto. Opłatę dla gospodarstw domowych WZWiK ustalił - począwszy od dnia 1 marca 2002 r. - na poziomie kosztu jednostkowego tj. 2,97 zł. Opłatę dla przemysłu pozostawiono na poziomie 3,10 zł. netto. Powyższa opłata uwzględnia koszt jednostkowy oraz częściowo amortyzację (0,13 zł./m³), nie uwzględniając zysku.

(Dowód : t. II k. 289).

2.12. Przedmiotowe opłaty w pobliskich miejscowościach oraz w innych miastach o podobnej wielkości kształtowały się następująco :

Ceny netto w zł. za 1 m³ wody dla gosp. domowych w latach 2001-2002

tabela nr 8

Lp	Miejscowość	Cena 1 m ³ wody	cena 1 m ³ wody w Wałbrzychu = 100%	Cena 1 m ³ wody	cena 1 m ³ wody w Wałbrzychu = 100%
		2001	w %	2002	w %
1.	Dzierżonów	1,88	85,5%	2,29	73,9%
2.	Świdnica	1,49	67,7%	1,62	52,3%
3.	Gorzów Wlkp	1,90	86,4%	1,90	61,3%
4.	Wrocław	2,05	93,2%	2,30	74,2%
5.	Lubin	2,04	92,7%	2,25	72,6%
6.	Jelenia Góra	1,89	85,9%	2,02	65,2%
7.	Głogów	1,72	78,2%	1,98	63,9%
8.	Legnica	2,12	96,4%	2,71	87,4%
9.	Wałbrzych	2,20	100,0%	3,10	100,0%

Źródło danych w tabeli : t. II k. 208 – 253

Ceny netto w zł. za 1 m³ ścieków dla gosp. domowych w latach 2001-2002

tabela nr 9

Lp	Miejscowość	Cena 1 m ³ ścieków		Cena 1 m ³ ścieków	
		2001	cena 1 m ³ ścieków w Wałbrzychu = 100%	2002	cena 1 m ³ ścieków w Wałbrzychu = 100%
			w %		w %
1.	Dzierżonów	1,50	108,7%	1,72	86,0%
2.	Świdnica	1,82	131,9%	2,17	108,5%
3.	Gorzów Wlkp	2,14	155,1%	2,14	107,0%
4.	Wrocław	1,46	105,8%	1,70	85,0%
5.	Lubin	1,70	123,2%	2,06	103,0%
6.	Jelenia Góra	2,02	146,4%	2,45	122,5%
7.	Głogów	1,98	143,5%	2,12	106,0%
8.	Legnica	1,85	134,1%	2,14	107,0%
9.	Wałbrzych	1,38	100,0%	2,00	100,0%

Źródło danych w tabeli : t. II k. 208 – 253

Ceny netto w zł. za 1 m³ wody i ścieków dla gosp. domowych oraz ich dynamika w latach 2001-2002

tabela nr 10

Lp	Miejscowość	Cena 1 m ³ wody			Cena 1 m ³ ścieków		
		2001	2002	dynamika 2001/2002 w %	2001	2002	dynamika 2001/2002 w %
1.	Dzierżonów	1,88	2,29	21,8%	1,50	1,72	14,7%
2.	Świdnica	1,49	1,62	8,7%	1,82	2,17	19,2%
3.	Gorzów Wlkp	1,90	1,90	0%	2,14	2,14	0%
4.	Wrocław	2,05	2,30	12,2%	1,46	1,70	16,4%
5.	Lubin	2,04	2,25	10,3%	1,70	2,06	21,2%
6.	Jelenia Góra	1,89	2,25	19,0%	2,02	2,45	21,3%
7.	Głogów	1,72	1,84	6,9%	1,98	2,12	7,0%
8.	Legnica	2,12	2,71	27,8%	1,85	2,14	15,7%
9.	Wałbrzych	2,20	3,10	40,9%	1,38	2,00	44,9%

Źródło danych w tabeli : t. II k. 208 – 253

2.13. Z powyższych danych wynika, iż cena netto 1 m³ wody (w zł.) dla gospodarstw domowych w ww. miastach kształtowała się w granicach :

2001 r. - 1,49 - 2,20

2002 r. - 1,62 - 3,10

a 1 m³ ścieków :

2001 r. - 1,38 - 2,14

2002 r. - 1,70 - 2,45

Porównując te dane można zauważyć, że ceny za odprowadzanie ścieków dla gospodarstw domowych w Wałbrzychu w 2001 r. plasowały się na poziomie cen niskich (były cenami najniższymi), natomiast w przypadku wody przedmiotowe ceny były cenami najwyższymi wśród ww. miast. W 2002 r. ceny ścieków zaliczają się do cen średnich, natomiast cena wody jest nadal ceną najwyższą. W Wałbrzychu największa jest także dynamika wzrostu przedmiotowych cen w latach 2001 - 2002. Wynosi ona 40,9% w przypadku wody (w innych miastach 0% - 27,8%) oraz 44,9% w przypadku ścieków (w innych miastach 0% - 21,3%). Natomiast, po obniżce ceny wody od dnia 1 marca 2002 r. do 2,97 zł/m³, dynamika wzrostu ceny wody w Wałbrzychu w ww. okresie zmniejszyła się i wynosi 35%.

2.14. Ceny za wodę dla gospodarstw domowych w miastach województwa śląskiego (podobnie jak w Wałbrzychu teren pokopalniany) :

tabela nr 11

Ceny netto w zł. za 1 m³ wody dla gosp. domowych w miastach województwa śląskiego i w Wałbrzychu w 2002 r.	
Katowice	3,10
Bytom	3,06
Chorzów	3,37
Będzin	3,12
Gliwice	3,03
Sosnowiec	3,22
Wałbrzych	3,10

Źródło danych w tabeli : t. II k. 255-266

Z przedstawionych danych wynika, że cena wody dla gospodarstw domowych w Wałbrzychu (3,10 zł. netto) jest zbliżona do cen w ww. miastach woj. śląskiego. Niemniej jednak, uwzględniając obniżkę przedmiotowej ceny w Wałbrzychu od dnia 1 marca 2002 r. (do poziomu 2,97 zł netto), cena za wodę w Wałbrzychu jest niższa od cen obowiązujących na Górnym Śląsku.

III. Mając na uwadze zebrany materiał dowodowy, organ antymonopolowy zważył co następuje :

Uczestnik postępowania, będący związkiem gmin jest przedsiębiorcą (związkiem przedsiębiorców) w rozumieniu art. 4 pkt 1 ustawy antymonopolowej, powołanym do wykonywania zadań własnych gminy w zakresie zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty. Odnoszą się zatem do niego wprost regulacje tej ustawy przeciwdziałające stosowaniu praktyk ograniczających konkurencję. W świetle uchwały Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 września 1994 r. w sprawie powszechnie obowiązującej wykładni art. 85 i 87 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym, możliwe jest ustanowienie przez ustawodawcę kontroli lub nadzoru nad określonymi formami prawnymi

działalności komunalnej gminy wykonywanego w innym trybie i przez inne organy działające za pomocą sobie właściwych środków prawnych. Takiego charakteru nie można odmówić organom działającym na podstawie ustawy antymonopolowej. Przepisy tej ustawy mają zatem odpowiednie zastosowanie do gminy. W myśl powyższego, oznacza to, że tak gmina (związek międzygminny), jak i podmioty gospodarcze, którym powierzyła wykonywanie swych zadań, mają obowiązek przestrzegania reguł ustawy antymonopolowej (wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 24 kwietnia 1996 r., sygn. akt XVII Amr 34/95). Na terenie Wałbrzycha podmiotem prowadzącym całość zadań z zakresu wodociągów i kanalizacji, w tym ustalającym wysokość opłat za dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków jest WZWiK. Wałbrzyski Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Likwidacji jest tylko jednostką organizacyjną WZWiK, utworzoną w celu realizacji jego zadań statutowych. Wobec powyższego Uczestnikiem niniejszego postępowania jest wyłącznie WZWiK.

Jeżeli chodzi o zarzut stawiany WZWiK, to do stwierdzenia praktyki ograniczającej konkurencję określonej w art. 8 ust. 2 pkt 1 ustawy antymonopolowej muszą być spełnione łącznie trzy przesłanki :

- 1) posiadanie przez przedsiębiorcę pozycji dominującej na rynku krajowym lub lokalnym,
- 2) narzucenie cen z racji posiadanej siły rynkowej,
- 3) ceny narzucone mają charakter nadmiernie wygórowany.

Ad 1. Art. 4 pkt 9 ustawy antymonopolowej definiuje pozycję dominującą jako *pozycję przedsiębiorcy, która umożliwia mu zapobieganie skutecznej konkurencji na rynku właściwym przez stworzenie mu możliwości działania w znacznym zakresie niezależnie od konkurentów, kontrahentów oraz konsumentów; domniemywa się, że przedsiębiorca ma pozycję dominującą, jeżeli jego udział w rynku przekracza 40%*. Ponieważ zachowania podmiotów odbywają się w strukturze rynkowej istotne znaczenie dla niniejszej sprawy ma określenie rynku właściwego, zdefiniowanego w art. 4 pkt 8 ustawy antymonopolowej.

Zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Sądu Antymonopolowego w sprawach o stosowanie praktyk monopolistycznych, należy dążyć do możliwie wąskiej segmentacji rynku. Im węższej, bardziej szczegółowo, jak wskazuje Sąd Antymonopolowy w orzeczeniu z dnia 4 października 1993 r. (sygn. akt XVII Amr 29/93, Wokanda 1994 r. Nr 3) uda się wyodrębnić rynek, tak w ujęciu produktowym (przedmiotowym), jak i terytorialnym, tym większy w nim udział może mieć określony przedsiębiorca, co wyznacza poziom jego dominacji i zarazem wskazuje ograniczenia jakie stwarza mu ustawa antymonopolowa. W przeciwnym bowiem przypadku trudno byłoby znaleźć podmiot o pozycji dominującej co powodowałoby, iż ograniczenia antymonopolowe straciłyby sens. Rynek w znaczeniu przedmiotowym odnosi się do towarów w rozumieniu art. 4 pkt 6 ustawy antymonopolowej (m.in. rzeczy, usługi). W przedmiotowej sprawie towarem oferowanym nabywcom przez Uczestnika postępowania jest **usługa dostawy wody i odprowadzania ścieków**. Tak więc w aspekcie produktowym WZWIK operuje na rynku dostaw wody i odprowadzania ścieków.

Z uwagi na technologię dostarczania wody (siecią wodociągową) i odprowadzania ścieków (siecią kanalizacyjną) rynek w aspekcie geograficznym wyznaczany jest przez sieć wodno-kanalizacyjną należąca do Uczestnika postępowania. Na rynku dostaw wody i odprowadzania ścieków w Wałbrzychu Uczestnik jest monopolistą naturalnym (sieciovym), gdyż jest właścicielem (dysponentem) jedynej występującej tam sieci wodno-kanalizacyjnej. To właśnie dzięki sieci, Uczestnik w stosunku do swoich odbiorców posiada pozycję **monopolu naturalnego**. Na tak wyznaczonym rynku właściwym Uczestnik nie spotyka się z żadną konkurencją, w związku z czym zajmuje niekwestionowaną pozycję dominującą. Posiada zatem na tym rynku siłę ekonomiczną, przy użyciu której może zapobiegać nie tylko

efektywnej konkurencji, ale i działać w dużym stopniu niezależnie od zachowania swych kontrahentów, a w szczególności eksploatować swoją pozycję rynkową ich kosztem.

W związku z powyższym została spełniona pierwsza z przesłanek art. 8 ust. 2 pkt 1 ustawy antymonopolowej, tj. posiadanie pozycji dominującej.

Spełnienie przez Uczestnika powyższej przesłanki potwierdzone jest także w orzecznictwie Sądu Antymonopolowego (np. wyrok S.A. z dnia 7 października 1998 r. sygn. akt XVII Ama 44/98), który stanowi, iż **do podmiotów posiadających pozycję tzw. naturalnego monopolisty odnoszą się zakazy nadużywania pozycji dominującej.**

Ad 2. Druga przesłanka tego artykułu - narzucanie cen - musi mieć charakter przymusowy, wymuszony przez podmiot dominujący posiadający siłę rynkową. W niniejszej sprawie Uczestnik samodzielnie ustala wysokość przedmiotowych opłat, które następnie obowiązują wszystkich odbiorców wody i dostawców ścieków (także Spółdzielnię) na terenie działania WZWiK. Zmiany wysokości (podwyżki) ww. opłat nie były ze Spółdzielnią negocjonowane, a więc były one jej narzucone przez Uczestnika w sposób jednostronny. W związku z tym uznać należy, iż została spełniona druga przesłanka art. 8 ust. 2 pkt 1 ustawy antymonopolowej tj. narzucenie cen z racji posiadanej siły rynkowej.

Ad 3. Jeżeli chodzi o trzecią przesłankę hipotezy art. 8 ust. 2 pkt 1 ustawy antymonopolowej tj. pobieranie nadmiernie wygórowanych opłat za dostawę wody i ścieków to należy wskazać, iż miernikami pomocnymi przy określeniu ceny nadmiernie wygórowanej są :

- miernik kosztów (kalkulacja wody),
- porównanie cen 1 m³ wody i ścieków w Wałbrzychu z cenami obowiązującymi w innych miastach,
- miernik dynamiki wzrostu cen wody i ścieków w Wałbrzychu i innych miastach w latach 1999 - 2001,
- wielkość zysku na sprzedaży 1 m³ wody i ścieków,
- wskaźnik rentowności.

W oparciu o dostarczone przez Uczestnika kalkulacje kosztów oraz inne dokumenty Urząd nie dopatrył się aby kalkulacja ceny 1 m³ wody i ścieków była sporządzona niezgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Ceny dostarczania wody i odprowadzania ścieków do dnia 13 stycznia 2002 r. kalkulowane były na podstawie art. 107 ust. 3 ustawy z dnia 24 października 1974 r. - Prawo wodne (Dz. U. Nr 38, poz. 230 ze zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 1996 r. w sprawie urządzeń zaopatrzenia w wodę i urządzeń kanalizacyjnych oraz zasad ustalania opłat za wodę i wprowadzanie ścieków (Dz. U. Nr 151, poz. 716 ze zm.). Z przytoczonych powyżej aktów prawnych wynika, iż podstawę do ustalania przedmiotowych opłat stanowią planowane roczne koszty utrzymania i eksploatacji urządzeń zaopatrzenia w wodę i urządzeń kanalizacyjnych powiększone o narzut zysku. Cenę 1 m³ wody i ścieków ustala się dzieląc podstawę czyli planowane koszty własne przez planowaną ilość pobranej wody i wprowadzanych ścieków w danym okresie. Od dnia 14 stycznia 2002 r. obowiązuje ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. Nr 72, poz. 747). Ustawa ta przyznaje gminie kompetencje regulatora na gminnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków - przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne opracowują taryfy, które podlegają zatwierdzeniu w drodze uchwały rady gminy (art. 24 ust. 1 ustawy). Jednocześnie art. 3 ust. 2 pkt 1 ww. ustawy stanowi, iż w razie wspólnego wykonywania przez gminy zadania własnego, o którym mowa w ust.1 (tj. zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków), określone w ustawie prawa i

obowiązki organów gminy wykonują odpowiednie organy związku międzygminnego (Zgromadzenie WZWiK).

Należy jednak zaakcentować, iż stosowanie wyłącznie kryteriów kosztowych przy badaniu możliwości stosowania przez WZWiK cen nadmiernie wygórowanych nie byłoby miarodajne, gdyż podmiot o pozycji dominującej nie poddawany konfrontacji ze strony konkurentów ma łatwą możliwość wkalkulowania do ceny nieuzasadnionych kosztów działalności, co nie zawsze łatwo udaje się odkryć. Dlatego, aczkolwiek podstawą dla ustalania opłat za dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków - przed wejściem w życie ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków - winny być kryteria kosztowe wskazane w § 3 ust. 2a cytowanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 października 1998 r., niemniej jednak ich wysokość nie może w ostatecznym rozrachunku nadmiernie różnić się od opłat pobieranych przez przedsiębiorców działających w podobnych warunkach na innych rynkach. Innymi słowy należy porównać ceny stosowane przez taki podmiot (w niniejszej sprawie przez WZWiK) z cenami przedsiębiorców prowadzących tożsamą działalność, ale na innych, porównywalnych rynkach, czyli w innych miejscach. Orzecznictwo antymonopolowe przy ocenie kryteriów ceny nadmiernie wygórowanej w zasadzie odchodzi od analizy kosztowej, obarczonej w dużej mierze uwarunkowaniami subiektywnymi danego sprzedawcy na rzecz bardziej obiektywnych kryteriów porównawczych których zastosowanie wskaże jak przedmiotowe opłaty kształtują się na tle opłat konkurencji (wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 31 stycznia 1996 r. sygn. akt XVII Amr 60/95). Czynienie powyższych porównań jest niekiedy trudne, jako że z reguły występują w poszczególnych miejscowościach odmienne okoliczności, a przede wszystkim inna infrastruktura techniczna przy wykorzystaniu której prowadzona jest przedmiotowa działalność, skutkująca różnymi kosztami eksploatacji urządzeń. Jednak w niniejszej sprawie takie porównania mogą być przydatne jako poszerzające spektrum badań i dające pełniejszy obraz przedmiotu postępowania. W niniejszej sprawie do analizy porównawczej przedmiotowych opłat wybrano miasta o podobnej wielkości i liczbie mieszkańców do miasta Wałbrzycha, położone na terenie województwa dolnośląskiego i lubuskiego. Ponadto, z uwagi na warunki działania WZWiK (teren pokopalniany), badaniem objęto również miasta znajdujące się na terenie województwa śląskiego.

Z analizy porównawczej danych zawartych w tabelach nr 8-11 wynika, iż ceny wody i ścieków w Wałbrzychu dla gospodarstw domowych nie są nadmiernie wygórowane i plasują się na poziomie cen średnich w przypadku cen ścieków oraz na poziomie cen wysokich w przypadku cen wody. Należy jednakże zaakcentować, iż fakt ustalenia opłaty za wodę na poziomie cen wysokich (nawet ceny najwyższej) wśród badanych podmiotów nie daje podstaw do uznania, że WZWiK stosuje ceny nadmiernie wygórowane, naruszając art. 8 ust. 2 pkt 1 ustawy antymonopolowej. Zgodnie z orzecznictwem (wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 30 października 1996 r. sygn. akt XVII Amr 43/96) dowodem na naruszenie wspomnianego przepisu przez Uczestnika byłoby pobieranie na innych rynkach **znacznie** niższych cen przez potencjalnych konkurentów danego podmiotu gospodarczego.

Urząd ustalił, iż pobierane przez WZWiK przedmiotowe opłaty - pomimo tego, iż cena wody dla gospodarstw domowych jest najwyższa w woj. dolnośląskim - nie odbiega **znacznie** od cen stosowanych przez inne podmioty działające w porównywalnych warunkach. Co prawda ww. cena wody jest w Wałbrzychu o 15% wyższa niż w Legnicy i o 35% wyższa niż we Wrocławiu i Dzierżonowie to - zdaniem Urzędu - powyższe różnice wynikają z uwarunkowań technicznych WZWiK (m.in. teren pokopalniany, znaczna część sieci

przebiega w terenie górzystym). Uwarunkowania te narażają Uczestnika na relatywnie większe koszty eksploatacyjne od przedsiębiorców prowadzących podobną działalność na terenie nizinnym. Jednocześnie, należy zaakcentować, iż przedmiotowa cena za dostawę wody w miastach woj. śląskiego (podobnie jak w Wałbrzychu teren pokopalniany) jest podobna, a w niektórych miastach wyższa niż w Wałbrzychu np. w Chorzowie wynosi obecnie 3,37 zł (netto) i jest o 9% wyższa niż w Wałbrzychu, w Sosnowcu wynosi 3,22 zł. (netto) - wyższa o 4 % od odpowiedniej ceny w Wałbrzychu. Po uwzględnieniu obniżki ceny na terenie Wałbrzycha - od dnia 1 marca 2002 r. - do 2,97 zł./m³, różnice między ceną wody dla gospodarstw domowych stosowaną przez Uczestnika a cenami wody w miastach województwa śląskiego są jeszcze większe. Cena za odprowadzanie ścieków dla gospodarstw domowych kształtuje się w Wałbrzychu na poziomie cen średnich wśród badanych miast.

Trzecim miernikiem jest dynamika wzrostu cen w latach 2001 - 2002. Ujęte w tabeli nr 10 dane wskazują, iż dynamika przedmiotowych opłat wśród badanych przedsiębiorstw w ww. okresie kształtuje się w przedziale 0% - 27,8% w przypadku cen wody oraz 0% - 21,3% za odprowadzane ścieki. W Wałbrzychu powyższa dynamika wynosi odpowiednio 40,9% (od 1 marca 35%) i 44,9%, a więc obu przypadkach ma wartość największą. Należy jednak zaakcentować, iż ceny za odprowadzane ścieki dla gospodarstw domowych w 2001 r. były w Wałbrzychu najniższe i mimo znacznej podwyżki w 2002 r. plasują się na poziomie cen średnich. Natomiast woda była sprzedawana w 2001 r. znacznie poniżej kosztów wytworzenia i mimo podwyżki w 2002 r. w dalszym ciągu jest dostarczana przez Uczestnika do gospodarstw domowych bez uwzględnienia amortyzacji i marży zysku.

Czwartym czynnikiem (miernikiem) jest wielkość zysku na sprzedaży 1 m³ wody i ścieków liczony jako różnica między jednostkową ceną sprzedaży a jednostkową ceną kalkulacyjną:

Kształtowanie się różnicy między ceną kalkulowaną a ceną obowiązującą za dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków dla gospodarstw domowych.

tabela nr 12

	2001	2002
Woda	- 0,36 zł.	0,00 zł.
Ścieki	0,00 zł.	0,00 zł.

Z powyższej tabeli wynika, iż w 2001 r. WZWiK do każdego m³ dostarczonej wody dopłacał średnio 0,36 zł. Plan na 2002 r. zakładał stopniowe zniesienie dopłat czyli sprzedaży poniżej kosztów wytworzenia wody, co z ekonomicznego punktu widzenia jest całkowicie słuszne.

W przypadku cen za odprowadzanie ścieków z gospodarstw domowych należy zaakcentować, że w latach 2001-2002 pokrywają one jedynie koszty własne WZWIK związane z powyższą działalnością, nie uwzględniając marży zysku. Ponadto przedmiotowa cena w 2001 r. nie uwzględniała kosztów amortyzacji, natomiast w 2002 r. amortyzacja została już wliczona do ceny końcowej.

Można więc stwierdzić, iż podwyżki opłat za dostarczaną wodę i odprowadzane ścieki dla gospodarstw domowych w Wałbrzychu w latach 2001 - 2002 nie miały na celu maksymalizacji zysku, lecz wyłącznie wyeliminowanie strat na sprzedaży wody i odprowadzaniu ścieków.

Należy również zaakcentować, iż zgodnie z orzecznictwem Sądu Antymonopolowego (wyrok z dnia 24 kwietnia 2002 r. sygn. akt XVII Ama 73/01), w gospodarce rynkowej, usługi komunalne są „towarem” jak każdy inny. Ich cena musi więc pokrywać koszty, a ponadto umożliwiać osiąganie zysku. Osiąganie zysku przez podmiot gospodarczy jest warunkiem utrzymania się na rynku, gdyż umożliwia rozwój. Nie można zatem oczekiwać od podmiotu świadczącego takie usługi, aby dobrowolnie zrezygnował z zysku w części lub całości.

Ostatnim czynnikiem (miernikiem) wziętym pod uwagę przez Urząd jest wskaźnik rentowności sprzedaży netto.

Powyższy wskaźnik rentowności dla WZWIK w 2001 r. wyniósł [tajemnica przedsiębiorstwa] (wskaźniki rentowności innych badanych przedsiębiorstw wodno-kanalizacyjnych z terenu Dolnego Śląska w 2001 r. zawierają się w przedziale od 0% do 5,57%). Jednocześnie, ww. rentowność Uczestnik osiągnął dzięki dodatniemu wynikowi finansowemu na działalności kanalizacyjnej dla przemysłu i pozostałych odbiorców oraz działalności pozostałej. Natomiast na działalności wodociągowej WZWIK osiągnął w 2001 r. rentowność ujemną (tabela nr 6).

Jednocześnie, zgodnie z ww. wyrokiem Sądu Antymonopolowego z dnia 24 kwietnia 2002 r. bez znaczenia dla istoty sprawy jest ogólny wynik finansowy Uczestnika. Nie ma bowiem żadnego powodu, aby zainteresowany świadczący usługi komunalne nie osiągał zysku. Globalna wielkość zysku nie ma też znaczenia dla ewentualnego stwierdzenia zarzucanej praktyki, podobnie jak i struktura jego osiągania.

W tym stanie rzeczy, biorąc pod uwagę przeprowadzoną analizę materiału dowodowego oraz powyższe orzeczenia Sądu Antymonopolowego, Prezes UOKiK nie znalazł podstaw do stwierdzenia stosowania przez WZWIK praktyki ograniczającej konkurencję z art. 8 ust. 2 pkt 1 ustawy antymonopolowej.

Do stwierdzenia z kolei praktyki ograniczającej konkurencję z art.8 ust.2 pkt 6 ustawy antymonopolowej konieczne muszą być spełnione łącznie następujące przesłanki :

- posiadanie pozycji dominującej na rynku,
- narzucanie warunków umowy,
- uciążliwość warunków umowy,
- nieuzasadnione korzyści osiągnięte przez przedsiębiorcę kosztem kontrahenta, wynikające z poprzednich przesłanek.

Jak dowiedziono wcześniej Uczestnik w zakresie dostawy wody i odprowadzania ścieków posiada pozycję dominującą a więc spełnia pierwszą z przesłanek art. 8 ust. 2 pkt 6 ustawy antymonopolowej.

Pozycja dominująca sama przez się nie narusza prawa. Narusza prawo dopiero jej nadużywanie przejawiające się w stosowaniu praktyk ograniczających konkurencję. Jednak nie wszystkie zachowania rynkowego dominanta mają postać takich praktyk, lecz tylko takie, które są niezgodne z ww. ustawą. Zatem dla rozstrzygnięcia sporu należy zbadać, czy swoim działaniem WZWIK wyczerpał znamiona pozostałych przesłanek. Podkreślić jednocześnie należy, iż pomiędzy tymi przesłankami musi istnieć ścisły związek przyczynowo-skutkowy. Znaczący to, że ten kto narzuca uciążliwe warunki umowy musi z tego czerpać nieuzasadnione korzyści. Z reguły są to korzyści finansowe.

Jeżeli chodzi o drugą przesłankę hipotezy praktyki z art. 8 ust. 2 pkt 6 tj. nadużywanie pozycji dominującej poprzez narzucanie warunków umowy należy stwierdzić, iż Uczestnik samodzielnie ustalał wysokość przedmiotowych opłat, które następnie obowiązywały wszystkich odbiorców wody i dostawców ścieków (także Spółdzielnię) na terenie działania WZWiK. Można więc stwierdzić, iż wysokość przedmiotowych cen ustalana jest i narzucana odbiorcom niejako odgórnie (brak negocjacji).

Wobec powyższego druga przesłanka artykułu 8 ust. 2 pkt 6 polegająca na narzucaniu warunków umowy została spełniona.

Za uciążliwy warunek umowy, zgodnie z ukształtowanym dotąd orzecznictwem i doktryną, należy uznać każdy warunek oznaczający dla jednej ze stron umowy ciężar większy od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju. Ustalenia te powinny być dokonywane według kryteriów obiektywnych (S. Gronowski, Ustawa antymonopolowa. Komentarz; Wydawnictwo C.H. Beck 1996 r. s. 135). W niniejszej sprawie - jak wykazano powyżej (tabela nr 11) wysokość cen wody dla gospodarstw domowych w Wałbrzychu nie jest wyższa od podobnych opłat w miastach woj. śląskiego, natomiast ceny za odprowadzanie ścieków nie odbiegają znacząco od cen w innych miastach woj. dolnośląskiego i lubuskiego (tabela nr 8). Jednocześnie ceny za wodę i ścieki dla gospodarstw domowych na terenie Wałbrzycha są niższe od podobnych cen dla grupy - przemysł i pozostali odbiorcy. Ponadto przedmiotowe opłaty na 2002 r. ustalone zostały przez Uczestnika w wysokości równej kosztowi wytworzenia. Tak więc, ustalanie przez WZWiK cen za dostawę wody i odprowadzenie ścieków po koszcie własnym (bez marży zysku) nie można uznać za uciążliwy warunek umowy. W przedmiotowej sprawie uciążliwość warunków umowy mogłaby zaistnieć jedynie w przypadku ustalenia przedmiotowych opłat na terenie Wałbrzycha na poziomie drastycznie wyższym niż w badanych miastach lub ustaleniu przez WZWiK wyższych cen dla gospodarstw domowych niż dla pozostałych odbiorców (zwłaszcza jeżeli ww. praktyki byłyby pochodną nierzetelnej kalkulacji kosztów).

Urząd uznaje w warunkach niniejszej sprawy, iż trzecia przesłanka art. 8 ust. 2 pkt 6 tj. uciążliwość warunków umowy nie została spełniona.

W kwestii ostatniej przesłanki hipotezy praktyki ograniczającej konkurencję, zakazanej powyższym artykułem a mianowicie nieuzasadnionych korzyści osiągniętych przez podmiot kosztem kontrahenta, to niespełnienie przesłanki wcześniejszej czyli narzucania uciążliwych warunków umów sprawia, że nie spełniona jest również przesłanka końcowa niezbędna dla prawnego bytu zarzucanej Uczestnikowi praktyki ograniczającej konkurencję.

Tym niemniej, w celu wnikliwego i dogłębnego zbadania tej kwestii Urząd wziął pod uwagę również faktyczne finansowe skutki wzrostu przedmiotowych cen. Jak wynika z materiału zgromadzonego w sprawie, WZWiK nie odniósł z tego tytułu nieuzasadnionych korzyści finansowych. Dowodem na to jest fakt poniesienia przez WZWiK w 2001 r. straty na działalności wodociągowej. Na działalności kanalizacyjnej Uczestnik co prawda osiągnął w tym okresie zysk, jednakże wynikał on ze sprzedaży wody dla przemysłu i pozostałych odbiorców. Z gospodarstw domowych WZWiK odprowadzał ścieki po kosztach własnych, nie doliczając zysku (w 2002 r. doliczył jedynie amortyzację). Ponadto ceny za dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków dla gospodarstw domowych na 2002 r. również nie zawierają marży zysku.

W tym stanie rzeczy wobec braku spełnienia dwóch ostatnich przesłanek z art. 8 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów tj. uciążliwość warunków umowy oraz nieuzasadnione korzyści osiągnięte przez przedsiębiorcę kosztem kontrahenta, brak jest podstaw do stwierdzenia stosowania zarzucanej Uczestnikowi praktyki ograniczającej konkurencję z ww. artykułu.

Niezależnie od powyższego, należy zaakcentować, iż zgodnie z art. 3 ust. 1, obowiązującej od dnia 14 stycznia 2002 r. ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków, zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków jest zadaniem własnym gminy. Wejście w życie wspomnianych przepisów oznacza, iż Prezes UOKiK - od tej daty - nie jest właściwy do orzekania odnośnie wysokości cen stosowanych przez WZWiK. Obecnie obowiązują inne zasady ustalania właściwej wysokości cen - nie chodzi tu już bowiem o relacje (porównywanie wysokości cen stosowanych przez przedsiębiorstwa działające w porównywalnych warunkach), ale o taryfy zatwierdzane przez radę gminy, która tym samym ma **wyłączną** kompetencję do kształtowania poziomu cen na swoim obszarze (uchwały rady gminy podlegają kontroli we właściwym trybie). Zgodnie z art. 16 ust. 1 ww. ustawy na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę lub zbiorowego odprowadzania ścieków jest wymagane uzyskanie zezwolenia wydawanego przez zarząd gminy w drodze decyzji. W myśl art. 20 ustawy przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne określa taryfę cen i opłat za usługi wodociągowo-kanalizacyjne na 1 rok. Taryfy na podstawie art. 24 ust. 1 ustawy podlegają zatwierdzeniu w drodze uchwały rady gminy, zaś zarząd gminy zgodnie z art. 24 ust. 5 sprawdza, czy taryfy zostały opracowane zgodnie z przepisami ustawy i weryfikuje koszty pod względem celowości ich ponoszenia. Ponadto rada gminy w oparciu o art. 19 ustawy po dokonaniu analizy projektów dostarczania wody i odprowadzania ścieków, opracowanych przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne, uchwała regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków obowiązujący na obszarze gminy.

Tryb wprowadzania w życie nowych przepisów reguluje rozdział 7 ustawy. Zgodnie z art. 32 ust. 1 ww. ustawy w terminie 6 miesięcy od jej wejścia w życie (tj. do dnia 14 lipca 2002 r.) przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne są obowiązane wystąpić z wnioskiem do zarządu gminy o wydanie zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę lub zbiorowego odprowadzania ścieków, o których mowa w art. 16 ust. 1. W myśl art. 32 ust. 2 w terminie roku od dnia wejścia w życie ww. ustawy zarząd gminy obowiązany jest do wydania decyzji w sprawie ww. zezwolenia, która zgodnie z art. 18 pkt 5 musi określać warunki, zakres i tryb kontroli realizacji zezwolenia i przestrzegania regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków. Powyższy regulamin - zgodnie z art. 32 ust. 3 w związku z art. 19 ust. 1 - rada danej gminy uchwali po raz pierwszy dla przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego w terminie 9 miesięcy od dnia wejścia w życie ww. ustawy tj. do dnia 14 października 2002 r. Szczegółowe kryteria ustalania niezbędnych przychodów, alokację kosztów na taryfowe grupy odbiorców i kryteria różnicowania cen i stawek opłat określa rozporządzenie w sprawie określenia taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków (Dz. U. Nr 26, poz. 257).

Tak więc, w myśl art. 24 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków zatwierdzanie cen i opłat zamieszczonych w taryfach przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego, a także ocena kalkulacji kosztów w oparciu o które zostały sporządzone taryfy należy, w świetle ww. ustawy, do organów gminy.

Efektem wprowadzenia nowych przepisów (ww. ustawy) jest utrata przez Prezesa UOKiK kompetencji do orzekania w sprawie cen i stawek opłat za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków.

Mając powyższe na uwadze postanowiono jak na wstępie.

Od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Antymonopolowego w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia decyzji. Odwołanie wnosi się za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatura UOKiK we Wrocławiu.

Z up. Prezesa UOKiK
Dyrektor Delegatury UOKiK we Wrocławiu
Zbigniew Jurczyk

Otrzymuje :

1. Wałbrzyski Związek
Wodociągów i Kanalizacji
Al. Wyzwolenia 39
58 - 300 Wałbrzych
2. Spółdzielnia Mieszkaniowa
„Podzamcze”
Al. Podwale 1
58-314 Wałbrzych